

A photograph of a family of four outdoors. A man in a grey hoodie and glasses is leaning over a woman in a green jacket, both looking at a smartphone held by the woman. A young girl in a blue jacket stands to the left, also looking at the phone. Another child in a blue jacket is partially visible on the right. They are standing on a paved path with trees and a wooden fence in the background. A sign on the fence reads 'SERVITUDE DE PASSAGE' and 'Avec autorisation'.

**OPVOEDEN MET DON BOSCO
ALS GIDS EN TOCHTGENOOT**

OUDERS

Over ouders en opvoeders.

Over het partnerschap tussen
beide. Over wederzijds respect
en waardering.

Ouders en opvoeders getuigen.

03

ouders zijn de eerste opvoeders.

Opvoeden met Don Bosco als gids en tochtgenoot, p. 22

‘Ouders zijn en blijven de eerste opvoeders,’ lees je in ons opvoedingsproject. Gelukkig staan de ouders daarbij niet alleen. Zij betrekken vele anderen bij het opvoeden van hun kinderen: familie, buren, vrienden, jeugdbewegingleiders, leerkrachten, hulpverleners ... Het zijn voor hen partners en bondgenoten. De getuigenissen en verhalen in deze katern maken dit bondgenootschap concreet.

Ouders willen niet alleen geïnformeerd worden over hoe het met de ontwikkeling van hun kind gesteld is. Eigenlijk verlangen ze ook te overleggen, eigen ervaringen uit te wisselen, mee te spreken over de aanpak en het gevoerde beleid enz. Een school of voorziening heeft de ouders nodig. Zij kennen hun kind immers als geen ander. Met hun inbreng bieden zij een belangrijke meerwaarde.

Het kan nooit de bedoeling zijn dat opvoeders de taak van de ouders overnemen. Wel dat ze de ouders ondersteunen waardoor zij gaandeweg moeilijke situaties zelf het hoofd kunnen bieden.

Voor een effectief partnerschap is het uitbouwen van een vertrouwensrelatie tussen ouders en opvoeders cruciaal. Openheid voor de ervaringsdeskundigheid van de ouders, de erkenning van hun inspanningen en het bevestigen in de zorg die ze voor hun kind opnemen, helpen je als opvoeder dit vertrouwen te winnen.

Een school of voorziening heeft de ouders nodig. Met hun inbreng bieden zij een belangrijke meerwaarde.

Opnieuw ligt er een katern voor die te denken geeft. De verhalen van collega's dagen uit: Hoe verloopt jouw samenwerking met ouders? Heb je regelmatig contact met hen? Hoe verloopt dat? Waarover wordt er gepraat? Hoe verwoord je bijvoorbeeld de gezamenlijke zorg voor het kind? Hoe spreek je uit wat goed gaat? Hoe kun je vaker op hen een beroep doen?

Heel wat stof tot reflectie, of nog beter, tot gesprek met je collega's.

p. 3-7

Wie een kind wil begrijpen moet zijn leefwereld begrijpen.

In gesprek met Kristine Decroos en Dieter Rigole.

TWEESPRAAK

p. 8-9

Werk maken van een goede relatie met de ouders.

Het directieteam van Don Bosco Hoboken getuigt.

DE WEEK VAN

TEAMWORK

p. 19-21

Zorg voor kinderen gaat hand in hand met zorg voor ouders. Uit het dagboek van Nele Goolaerts.

ZIE ZE GRAAG: DE JONGERE ÉN ZIJN/HAAR OUDERS

Twee ervaringsdeskundigen en één stelling. Meer heeft een goed gesprek niet nodig. Rond de tafel zitten Kristine Decroos, coördinator van dagcentrum De Takel in Oostende, en Dieter Rigole, directeur van CKG Don Bosco in Kortrijk. De stelling komt rechtstreeks uit het opvoedingsproject: ouders zijn en blijven de eerste opvoeders. Enkele fragmenten van een boeiend gesprek.

Onlosmakelijk verbonden

DIETER Ouders blijven steeds de eerste opvoeders. Ongeacht de mate waarin ouders kwalitatief aanwezig zijn, ja zelfs wanneer ze afwezig zijn, ouders gaan altijd een enorme impact hebben op de ontwikkeling van hun kind. Het zijn figuren in het leven van een kind die je nooit kunt vervangen. Bij uitbreiding geldt dat bijvoorbeeld ook voor broers, zussen en grootouders.

KRISTINE Het zien van die loyaliteiten is heel belangrijk. Zelfs waar de banden heel gekwetst zijn, of waar er sprake is van een breuk, kun je die niet wegdenken. Vaak is het bij onze jongeren zo dat als het wat moeilijker loopt in hun gedrag, je aanknopingspunten vindt in hun familiale geschiedenis, levens-

omstandigheden en keuzes die gemaakt moesten worden. Dan zie je hoe groot die invloed, hoe sterk die band is.

DIETER De intentie om als opvoeder of begeleider de ouders niet te willen vervangen, is op zich een heel duidelijk standpunt. Hoe klein het kind ook is, je kunt een zorg- en vertrouwensfiguur zijn, maar je gaat als leefgroepbegeleider nooit de rol van een moeder of vader opnemen. Dat is ook iets wat we telkens opnieuw herhalen voor het kind. In een thuisbegeleiding is het logisch dat de ouder de eerste opvoeder is. Als begeleider kom je een uurtje langs, de rest van de week is het aan mama en/of papa. In onze residentiële werking is dat een minder evidente opdracht. Wat zeg je bijvoorbeeld tegen een kind als mama of papa weer niet komt opdagen op het afgesproken bezoekmoment?

KRISTINE Op zo'n moment moet je tegelijkertijd zalven en toch de wonden zien. Je mag niet voorbijgaan aan het verdriet en de frustratie van het kind, maar moet je telkens weer werk maken van de

De intentie om als opvoeder of begeleider de ouders niet te willen vervangen, is op zich een heel duidelijk standpunt.

Dieter Rigole

verbinding. Al is dat soms ploeteren in het slijk, toch mag je niet in de valkuil trappen om de ouder los te laten.

DIETER De ervaring leert dat wanneer de ouder geen plaats meer krijgt in je opvoeding, je op termijn ook het kind verliest. En dan is het sowieso einde verhaal.

Oordeel

KRISTINE De ouders met wie wij samenwerken, hebben veelal een

laag zelfbeeld. Vanuit een beperkt referentiekader en een gebrek aan eigen positieve ervaringen, komen ze vaak terecht in een vicieuze cirkel van vallen, even geholpen worden en dan weer vallen. Ze hebben in hun eigen geschiedenis weinig of nooit leren opstaan vanuit hun eigen krachten en bronnen. Die beperkte ervaringen worden dan nog even vaak verpletterd door de bakstenen in hun rugzak.

DIETER En de veroordeling van de maatschappij loert steeds om de hoek. Als je niet het perfecte kindje hebt de dag van vandaag, dan heb je het gevoel als ouder dat je daarop aangekeken wordt. Tenzij je er een verantwoord label, bijvoorbeeld ADHD of autisme, kan op kleven, dan is er plots wel begrip. 'Want dat zal wel niet makkelijk zijn met zo'n kind.' De verwachtingen die de samenleving stelt aan ouders, zijn niet min en het oordeel vaak beenhard.

KRISTINE In onze maatschappij waarin alleen het beste goed genoeg is, maar waar er tegelijkertijd weinig of geen kader is over wat dat goede dan juist is, worden de meest kwetsbare ouders vaak dubbel gestraft. Bij gebrek aan eigen ervaring kijken ze af van anderen. Wat zien ze dan? Iedereen koopt die auto of die iphone. Maar als zij dat dan ook doen, zegt diezelfde maatschappij die hen dat voorspiegelt: 'Jij niet hé, jij kunt

je dat niet permitteren.' Je wordt afgestraft als je het niet kan én als je het doet. Of ze krijgen het advies hun kind zo vroeg mogelijk naar de kleuterschool te sturen 'want dat is, gezien jullie situatie, goed voor zijn ontwikkeling', maar horen de juf enkele weken later, net luid genoeg, tegen een andere ouder zeggen: 'een schande dat die nog een pamber draagt.' Je wil het goed doen, maar hebt het gevoel het deksel steeds weer op je neus te krijgen. De ouders met wie wij werken, hebben de wapens niet om die nuances, gevoeligheden en subtiele verschillen aan te pakken.

DIETER Vanuit die optiek is het onthaal van ouders zo wezenlijk in onze werking. Ze moeten het gevoel hebben dat ze welkom zijn, dat ze hier niet veroordeeld worden.

Vertrouwen doorgeven

DIETER Krachtgericht werken is niet uniek voor Don Bosco, maar wel zeer typerend. 'Je kunt toch fluiten', zei hij. In onze begeleiding gaan we op zoek naar die kleine, goede dingen. Wat lukt wel? Bij een lastige ouder, stel je de vraag: waarom doet die dat? Je moet fout gedrag begrenzen, maar vooral ook de waarschijnlijk zeer goede bedoeling erachter blijven herkennen en erkennen.

KRISTINE Alle ouders kunnen eerste opvoeder zijn. Als ik terugblik op 27 jaar hulpverlening, kom ik aan geen handvol ouders vanwie ik kan zeggen: die is zo onbekwaam of die is zo gekwetst in het leven dat hij die rol nooit zal kunnen opnemen. Het geloof dat het kan, moet je doorgeven. Door hen er altijd weer bij te betrekken, door te zeggen 'doe jij het maar'.

Als ik terugblik op 27 jaar hulpverlening, kom ik niet aan een handvol ouders waarvan ik durf te zeggen: die is zo gekwetst door het leven dat hij de rol van eerste opvoeder nooit zal kunnen opnemen.

Kristine
Decroos

De ervaring
leert dat
wanneer de
ouder geen
plaats meer
krijgt in je
opvoeding,
je op termijn
ook het kind
verliest.

Dieter Rigole

En door te blijven herhalen: opvoeden gebeurt bij iedereen met vallen en opstaan. Bij iedere ouder, bij iedere opvoeder.

DIETER Ouders staan ook niet alleen. *It takes a whole village to raise a child.* De Laatste jaren zetten we ook meer en meer op dat netwerk in. We proberen linken te leggen naar grootouders, familie en mensen in de buurt. Wie kan mede zorgfiguur zijn voor het kind, maar ook steunfiguur voor de ouders? Ook in de oudertrainingen die we geven, krijgt die netwerkvorming een plaats. Door ouders daar samen te brengen, ervaren ze dat ook anderen moeilijkheden hebben en denken ze wel eens: ‘amai, die hebben het nog moeilijker.’

Gezinsklimaat

DIETER Ook al willen we het gezin niet vervangen, toch staat het gezin, en meer bepaald de gezins sfeer, model voor onze leefgroepwerking met de kinderen. Wat je in een normale gezinssituatie doet, doe je ook in de leefgroep. Gezelligheid en warmte creëren, kwalitatief aanwezig zijn, samen eten of tv kijken, enzoverder. Als opvoeder en kind naast elkaar in de zetel zitten, komen ze tot een heel ander gesprek. Niet ieder werk in de brede jeugdzorg zet in op die sfeer of dat model, sommige geloven zelfs in het tegenovergestelde. Toch, als je het effect ervan ziet bij onze kinderen, kun je niet anders dan overtuigd zijn.

KRISTINE En het biedt ook weer leerkanalen. Als het kind dan naar huis gaat, zal het misschien aan mama of papa vragen om ook eens een gezelschapsspel te spelen. Wanneer mama, papa weinig zin hebben, overtuig je hen misschien door zelf ook mee te spelen. Als dat lukt, heb je een ongelooflijk waardevol moment, dat in geen economische termen of hulpverleningsscore uit te drukken valt.

DIETER Daarnaast proberen wij als organisatie dat familieklimaat waar te maken voor de ouders.

Ons huis staat open om mensen te ontvangen, er is een kopje koffie, je spreekt hen aan en gaat met hen in gesprek, je polst naar de grote en kleine dingen des levens. Van mens tot mens.

KRISTINE Zo organiseren wij reeds een viertal jaren iedere maandagmiddag onderonsjes. Heel vrijblijvend, en niet exclusief voor de ouders van de Takel, bieden we een plaats van ontmoeting. Al zijn ze niet altijd even lief voor elkaar, ze voelen zich daar wel thuis. Al iedere keer zijn er ouders komen opdagen.

KRISTINE DECROOS (48 j.)

Sinds 1989 werkzaam in dagcentrum De Takel te Oostende. Eerst als begeleidster, vandaag als coördinator.

Samen met Johan ouder van 5 jongvolwassen kinderen; vrijwilligster bij ATD-Vierde Wereld-Kust.

DIETER RIGOLE (40 j.)

Directeur van CKG Don Bosco in Kortrijk; daar na zijn studies begonnen als contextbegeleider.

Getrouwd met Elisabet; papa van Ella, Lora en Leon. Hobby's: sporten, wandelen, lezen, film en genieten van de zon.

Elkaar kennen

KRISTINE Wie een kind wil begrijpen, moet zijn leefwereld kennen. Vaak bedoelt een opvoeder of een leerkracht het goed, maar ziet hij de verschillen in context niet. Hij maakt zich op paardenkamp boos op het kind dat geen hoeslaken heeft gelegd. Ziet hij wel hoe netjes zijn slaapzak ligt? Wat betekent je bed opmaken bij die jongen thuis? Is dat daar misschien ook zonder hoeslaken? Het lijkt gering, maar het is zo wezenlijk.

DIETER In opvoeding en hulpverlening denken en werken we te vaak fragmentair en te veel vanuit ons eigen referentiekader. Ieder vanop zijn eilandje. Alleen als we allemaal partners worden, zijn we de *village* uit het Afrikaanse gezegde.

IEMAND MOET DE HELD VAN DE FAMILIE ZIJN

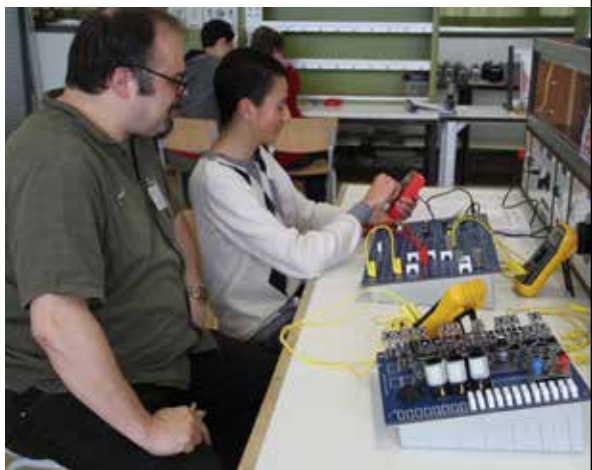
Ons huisrecept voor een geslaagde samenwerking met ouders? Dries Geeraerts, studie leider in de 3de graad van het Technisch Instituut Don Bosco Hoboken vertelt. ‘Als grootstedelijke en superdiverse school willen we graag een sterk merk blijven. Zeker met evoluties in het achterhoofd, zoals het M-decreet of de juridisering van het onderwijs. Daarbij zien we onze opleidingen niet als een einddoel, maar als motor voor een degelijke voorbereiding op het ‘echte leven’. Samen met de ouders spelen we daar een centrale rol in. En waar sommige scholen hun leerlingen misschien voor het rapen hebben, moeten wij vaak de steunfiguren thuis eerst warm krijgen voor nijverheidstechnisch onderwijs.’ Ken je het? Tijdens een familiefeest valt de stroom uit. De handige Harry of Henriette

die dan de spreekwoordelijke kastanjes uit het vuur zal halen, maakt de avond goed. Onder het mom ‘*Iemand moet de held van de familie zijn*’ maakt Don Bosco Hoboken op een speelse manier duidelijk dat er nood is aan goed gevormde technici. Anno 2016 kun je niet meer hard maken dat technisch en beroepsonderwijs ondergeschikt zouden zijn aan de studierichtingen in het ASO. Dirk Schoofs, adjunct-directeur 1ste graad, knikt bevestigend: ‘Klopt. Zulke profielen zijn schaars, dus wat werkzekerheid betreft zit je sowieso goed! In bepaalde sectoren is er een nijpend tekort en daar ligt het startsalaris ook veel hoger. Qua niveau kun je dit soort onderwijs verre van minderwaardig noemen. Het vergt gewoon een andere vorm van begaafdheid: die van inzicht, kunde, logica, creatief handelen en oplossen. Veel ouders hebben echter nog een stereotiep beeld voor ogen. Dat van een vakschool waar vuile mannen in overall aan iets lomps sleutelen wat alleen krassen maakt op je bureau. (*lacht*) Terwijl één derde van onze leerlingen doorstroomt naar de universiteit of hogeschool, ook al hebben ze op 18 jaar een diploma waarmee ze perfect aan de slag kunnen.’

Don Bosco Hoboken was dus al STEM (*Science, Technology, Engineering en Mathematics*) lang voor die term gelanceerd werd.

‘Logisch eigenlijk,’ zegt Dirk. ‘Wij kopen hier bijvoorbeeld geen 3D printer, de leerlingen maken hem zelf.’

‘We blijken meestal niet de eerste, maar wel de juiste schoolkeuze te zijn. Dat wij de visie van Don Bosco uitdragen speelt gelukkig in ons voordeel,’ vult algemeen directeur Laurent Heyman aan. ‘Wij willen het beste in een individu helpen ontdekken. Daarvoor heb je goede leerkrachten nodig die niet alleen vakspecialist, maar ook coach voor jongeren en hun ouders willen zijn. Zeker wanneer die het zelf allemaal niet goed lijken te weten.’

De voorbije jaren werden er veel stappen gezet om de communicatie directer en meer transparant te maken. Maar de echte uitdaging ligt niet in het uitbouwen van een digitaal platform, pictogramstickers, of tolken voor taalbarrières en herstelgericht werken als alternatief voor straf. ‘Als normen en waarden geen dode letter mogen zijn, moet je leerlingen vooral een positief zelfbeeld meegeven,’ zegt Dries. ‘Trots zijn op wat je kent en kunt, maar nog meer op wie je bent. Hun plek in het leven verwerven zonder machogedrag of ellebogenwerk. Een fijne leer- en leefhouding belonen we sinds kort ook met het SODA-attest (*Stiptheid, Orde, Discipline, Attitude*). Bij de uitreiking zie je dan dat de ouders nog het meeste glunderen.’ Hartverwarmend is wat de ouderraad doet: van de leerkrachten eens verwennen met een hapje, tot een kerstdrink bij het afhalen van de rapporten en jaarlijks een originele uitstap. Ook daar schuilt de magie in positieve beeldvorming.

ZEG PA...
KUNNEN WE HET
EVEN OVER JOUW
TOEKOMST HEBBEN?

In deze rubriek vind je een aantal inspirerende impulsen (boek, website, werkvorm ...) rond het centrale thema van deze katern.

PRATEN MET OUDERS

Praten met ouders is een gids voor leerkrachten, opvoeders en leerlingenbegeleiders om hen inzicht te verschaffen in het ingewikkelde proces van de communicatie tussen hen en de ouders. Vanuit dagelijkse praktijksituaties beschrijft het tal van valkuilen en reikt het wegen aan om te komen tot meer succesvol communiceren met ouders. Aan dit boek gingen talrijke gezinsconsultaties, gesprekken met leerkrachten tijdens workshops, studiedagen, cursussen en trainingen en natuurlijk ook heel wat literatuurstudie en wetenschappelijk onderzoek vooraf.

PRENEN, R., *Praten met ouders. Basisgids voor elke leerkracht, zorgcoördinator, opvoeder en leerlingenbegeleider*, Lannoo Campus, 2014, 192 p.

WEBSITE OUDERBETROKKENHEID

VCOV, de koepel van ouderverenigingen van het vrij onderwijs heeft samen met andere koepels een gebruiksvriendelijke website voor ouders ontwikkeld. Zij bevat (1) visieteksten over ouderbetrokkenheid, taal en onthaal, (2) onderzoeken over o.a. de maximumfactuur, de doorstroming van het leerlingendossier en het onthaalbeleid en (3) instrumenten over o.a. het oudercontact, het onthaal en het schoolreglement. Er is ook een link naar een uitgebreide en handige website over taal en gezin met tal van interessante tools.

<http://www.ouderbetrokkenheid.be>

<http://www.taalentgezin.be>

ONLINE OPVOEDINGSTEST: WELK TYPE OUDER BENT U?

Hoe goed ben je sinds de geboorte van je kind bezig als moeder/vader? Opruimen, delen, simpelweg luisteren: hoe reageer je als je kind er geen zin in heeft? Streng, soepel of al naargelang van uw eigen stemming? In deze test word je geconfronteerd met een aantal herkenbare situaties en mogelijke reacties erop waarbij je aangeeft hoe vaak – van nooit tot altijd – het ook jouw reacties zouden zijn. Zo kom je op het einde van de test te weten welk type ouder je bent.

De test vind je via

<http://www.standaard.be/opvoedingstest>

EIGEN KRACHT-CONFERENTIES

<http://www.eigen-kracht.be>

In moeilijke tijden heb je de steun van anderen nodig. In een Eigen Kracht-conferentie komen familie en vrienden bijeen om samen een plan te bedenken. Een onafhankelijk coördinator helpt de familie bij de voorbereiding van de conferentie. In het plan staat welke eigen krachten de familie wil inzetten en op welke professionele hulp ze eventueel beroep willen doen. Door deze werkwijze behouden mensen maximaal zelf de regie over hun eigen leven. Ervaring toont aan dat Eigen Kracht-conferenties vaak leidt tot verrassende en creatieve oplossingen. Sinds 2006 maakt vzw EKC deze manier van werken mogelijk in België.

sta me bij
met man en macht
als ik zoek naar evenwicht

sta bij me
hou stil de wacht
niet te ver en niet te dicht

laat me los
verzacht de last
die ook op mijn schouders ligt

hou me soms
nog even vast
bij mijn zoektocht naar het licht

HVP

Ruth Lammens F. M. B. W.

zie je

het sterke soepele hout
de ronde stok, de rechte rug
de groei opwaarts uit zelfbehoud
de onzichtbare brug

voel je

de aarzeling in het begin
het wankel evenwicht
de lege ruimte tussenin
de zoektocht naar het licht

vind je

de schakel die verbindt
de balans tussen jong en oud
de bloedverwantschap: ouder-kind
de band die samenhoudt

HVP

STERKE (SCH)OUDERS

Wat verwacht jij
van ouders?

Wat mogen ouders
van jou verwachten?

Welke inspanningen
doe je om de ouders
van de jongeren
te leren kennen?

Hoe ervaar jij
de meerwaarde van
ouderbetrokkenheid?

Hoe beschikbaar
ben je voor ouders?

Wat kan je inzetten
om de betrokkenheid
te bevorderen?

Hoe verwelkom
je ouders?

Wanneer betrek
jij ouders?

TOF GEDAAN!

- › (Gelaats)verzorging van ouders door leerlingen 'Verzorging'
- › Sportieve ouders ondersteunen een sportactiviteit
- › Oudercafé met opvoeders en ouders
- › Ouders betrekken bij multiculturele activiteiten
- › Koffiemoment door ouders
- › Met jongeren ten huize van een ouder (landbouwer, bakker ...)
- › Kookouders mee op kamp
- › Een ouderklusteam
- › ...

Wie zijn jouw sterke (sch)ouders?

Op de derde Internationale Genegendag, op vrijdagdag 25 november 2016, zetten we de ouders letterlijk in de picture. Zij staan immers achter onze kinderen, jongeren, collega's.

- › Laat de kinderen of jongeren een selfie maken met hun ouders of andere volwassenen die sterk in hen geloven.
- › Doe dit als opvoeder ook.
- › Iedereen brengt op de Internationale Genegendag zijn selfie(s) mee.
- › Breng ze samen in een grote mozaïek.
- › Zo zijn de ouders een hele dag zichtbaar aanwezig.

NELE GOOLAERTS

Nele Goolaerts werkt als orthopedagoge-diensthoudster in kinderdagverblijf Kinderrijk (campus Don Bosco Heverlee). Zij volgt samen met de ouders en de begeleiders de ontwikkeling op van 136 kinderen. Zij hield voor ons een dagboek bij.

Maandag

08.00 uur De eerste dag na het weekend. Verschillende ouders spreken me aan over het weekend van hun kind. Joris went aan vaste voeding. Yasmina heeft haar eerste stapjes gezet. Steeds fijn als ouders dat met ons delen.

14.30 uur Een begeleider belt me met de vraag om te komen helpen met eten geven.

15.00 uur Ik geef Stan zijn fruitpap. Zijn papa komt binnen. Hij vertelt spontaan dat de nachten heel zwaar zijn. Stan wordt vaak wakker. Samen met de begeleider stellen we enkele gerichte vragen zodat voor ons de situatie duidelijker wordt. We zoeken met ons drieën naar mogelijke oplossingen, in een ontspannen

en verhelderend. We geven enkele tips en hopen dat Stan en zijn ouders snel wat rustige nachten hebben.

Dinsdag

09.00 uur Sinds april 2014 wordt Jules in Kinderrijk opgevangen. Hij is geboren met spina bifida. In het begin was het voor ons niet duidelijk hoe wij voor Jules binnen zijn groep kwaliteitsvolle opvang konden garanderen zonder de goede werking in gedrang te brengen. Met een open kijk zijn we samen met de ouders in dit verhaal

Met een open
kijk zijn we
samen met
de ouders in
dit verhaal
gestapt.

gestapt. Ondertussen is Jules al twee jaar. Vandaag vergezel ik hem en zijn ouders naar het ziekenhuis voor de driemaandelijke controle. Samen met het multidisciplinair team van UZ Leuven bekijken we de huidige situatie.

11.45 uur Wanneer ik aankom in het kinderdagverblijf zoek ik de vaste begeleider van Jules op. Ik bespreek samen met haar de voormiddag en overloop de tips die de kinesist van het spinateam me gaf om de motoriek van Jules te stimuleren.

Aan de hand van specifieke situaties probeer ik samen met hen op zoek te gaan naar mogelijke oorzaken.

13.30 uur Ik spreek met een stagiaire over het belang van het heen-en-weerschriftje dat we hanteren voor de communicatie tussen ouders en begeleiders.

Woensdag

09.30 uur Lisa, maatschappelijk assistentie, komt naar mijn bureau met toekomstige ouders ter kennismaking. Ik leg kort uit wat mijn taak is.

11.00 uur Een vaste begeleider roept me. Manon moet antibiotica innemen maar de antibiotica zit

niet in haar boekentasje. Ik bel de mama. De medicatie blijkt nog in haar wagen te staan. Zij bedankt me voor het telefoontje en zal de antibiotica vanmiddag naar het kinderdagverblijf brengen.

Donderdag

10.00 uur Voor vanavond heb ik met de ouders van Jonas een gesprek gepland. Jonas heeft al verschillende keren kinderen in zijn groep gebeten. Meestal zonder aanleiding. Wanneer de vaste begeleider hierover met de ouders een gesprek wil aangaan, reageren zij eerder terughoudend. Ik loop nog even langs bij de groep. Samen met de vaste begeleider overloop ik wat in het gesprek aan bod moet komen.

17.30 uur Ik voer bewust het gesprek met de ouders alleen. In het begin verloopt de communicatie moeizaam. Aan de hand van specifieke situaties probeer ik samen met hen op zoek te gaan naar mogelijke oorzaken. In de loop van het gesprek worden mij enkele zaken duidelijk. Jonas heeft een enorm slaapttekort en nood aan structuur. We maken enkele concrete afspraken. De ouders zullen ons meer op de hoogte houden van de thuissituatie. Zo kunnen wij bijvoorbeeld Jonas sneller in bed leggen wanneer hij slecht geslapen heeft. Ze zijn ook bereid om op zoek te gaan naar een vastere structuur voor Jonas. Blijkbaar

Omdat ik zelf
mama ben
weet ik dat het
allemaal niet
zo vanzelf-
sprekend is
om die tips
in praktijk te
brengen.

hadden zij geen idee dat dit een aanleiding kon zijn voor dergelijk gedrag.

Vrijdag

10.30 uur Ik ga naar de groep van Jonas. Samen met de vaste begeleider overloop ik de afspraken die ik maakte met de ouders van Jonas. De vaste begeleider is opgelucht.

16.00 uur De mama van Lien komt me opzoeken. Ze vertelt me dat Lien zich thuis vaak negatief gedraagt. Mama vraagt zich af hoe ze gepast kan reageren. Ik geef haar enkele tips.

18.30 uur Ik sluit het kinderdagverblijf. Het weekend kan beginnen. Het is vaak makkelijk om mensen tips te geven, maar omdat ik zelf mama ben weet ik dat het allemaal niet zo vanzelfsprekend is om die tips in praktijk te brengen. Mijn twee deugnieten zorgen daar wel voor ...

OUDERS BLIJVEN DE EERSTE OPVOEDERS

➔ Kenmerkend voor de Zusters van Don Bosco is hun bewuste keuze voor kwetsbare kinderen. Een voorbeeld hiervan is het internaat voor lagere schoolkinderen van de reizende en trekkende bevolking (schippers en foorkramers) te Wijnegem. Week in week uit gaan zr Hilde, Donate, zr Ann, Inne, zr Princy, Eva, zr Katia en Liesbeth met deze kinderen ‘op weg’ en trachten zij een stevige band met hun (groot)ouders op te bouwen. In antwoord op mijn vraag welke de rol van de ouders is in de werking van het schippersinternaat, opent Zr Hilde het gesprek met een duidelijke stellingname: ‘Ouders zijn en blijven de eerste opvoeders, ook als ze aan het varen of het trekken zijn. Ze kunnen niet niet-opvoeden!’ De

Ouders zijn en blijven de eerste opvoeders, ook als ze aan het varen of het trekken zijn. Ze kunnen niet niet-opvoeden!

Zuster Hilde

andere opvoedsters verduidelijken dat: ‘Ze vertrouwen hun kinderen wel toe aan ons internaat omdat hun beroep hen daartoe verplicht, maar ze blijven van op een afstand erg betrokken bij het wel en wee van hun kroost. De ouders ervaren ons zeker niet als concurrenten, maar eerder als medestanders. We leggen samen een weg af bij de opvoeding van hun kinderen. We houden elkaar permanent op de hoogte en geven elkaar graag advies. Het klassieke heen-en-weer-schriftje met het verslag van de week blijft daarbij de belangrijkste schakel, maar dankzij de moderne communicatiemiddelen (gsm, facebook, mail) is de drempel om rechtstreeks contact op te nemen, bv. wanneer het kind ziek is, kleiner geworden. We proberen de ouders af en toe bijeen te brengen tijdens de kerstmarkt, de pannenkoekenbak, het Don Boscofeest en de barbecue om de verbondenheid te stimuleren. Het schippersinternaat is één grote familie geworden. Veel oud-leerlingen vertrouwen dan ook hun eigen kinderen aan ons toe.’

In gesprek met de opvoedsters
van het **'schippersinternaat'** te **Wijnegem**
en van **Don Bosco zelf.**

 **Ik vraag me af hoe
Don Bosco de rol van
de ouders ervaren heeft in zijn
context die helemaal anders was.**

Mijn prilste jeugdherinnering is de dood van mijn vader. Als tweejarige kleuter wilde ik de kamer waar mijn vader lag niet verlaten zonder dat mijn papa meekwam. Ik begreep niet dat hij nooit meer zou opstaan om met mij te spelen. Ik heb geluk gehad dat mijn mama een sterke vrouw was. Wie ik geworden ben, heb ik aan haar te danken. Het gemis van een vader, de kracht van mijn moeder, het heeft mijn leven en mijn engagement intens gekleurd. Ik ben me vanuit die ervaringen altijd bewust geweest hoe belangrijk het voor een jongere is om tot een gezin te behoren, om een vader en moeder te hebben die liefde, veiligheid en structuur bieden. Daarom heb ik zelf vaak in anderen zoals don Calosso, don Cafasso, don Borel ... de vaderlijke zorg gezocht die ik miste. Daarom ook heb ik mijn mama naar Valdocco gehaald om voor de jongens te zorgen.

Toen ik er de kerk van Maria Hulp der Christenen liet bouwen, was er

*Ik ben me altijd
bewust geweest
hoe belangrijk
het voor een
jongere is om
tot een gezin te
behoren.*

Don Bosco

nauwelijks nog geld over voor de afwerking binnenin. Toch liet ik twee schilderijen maken. Eén van Maria Hulp der Christenen natuurlijk. Zij is de patrones van de kerk. Het andere is een schilderij van de H. Familie. Het is een boodschap aan elke jongere die er binnenloopt: 'Je hoort tot een familie. Een aardse hier in Valdocco, een Hemelse die je leidt en die over je waakt.' Het is ook een boodschap aan de salesiaanse opvoeders. Het Oratorio is geen instituut, maar een huis waar we als een vader en moeder voor jongeren zorgen, waar we met de jongeren samen leven in een familiaal klimaat. Hier mogen ze altijd thuiskomen. Bij ons en bij hun hemelse Familie zijn ze geborgen.

GEDEELDE VERANTWOORDELIJKHEID

De ouders krijgen in het nieuwe opvoedingsproject uitdrukkelijk een plaats als eerste opvoeders.

Hoe kijk je daarnaar?

Ik ben daar blij mee. In de salesiaanse traditie werd in het verleden vaak impliciet en soms ook expliciet gesuggereerd dat ouders niet belangrijk waren. Wij waren de kampioenen in de opvoeding. Maar ouders zijn inderdaad de eerste opvoeders omdat zij het kind op de wereld zetten. Het heeft te maken met lichamelijke en het feit dat zij het kind verwekken. Ze zijn tot in hun vlees getekend door die verantwoordelijkheid. Don Bosco heeft in zijn tijd niet op de rol van de ouders gewezen. Inzichten daarover hebben zich pas later ontwikkeld. Toch laat zijn project wel toe om die te integreren. Hij haalde zelf zijn moeder naar Valdocco vanuit een soort impliciet bewustzijn van de rol van een vader en moeder. Zijn opvoeding fundeert hij op de 'familiegeest'.

Daarnaast vind ik het belangrijk om te beklemtonen dat ouders weliswaar de eerste, maar niet de enige opvoeders zijn. Dat ouders hun verantwoordelijkheid delegeren aan en delen met anderen betekent niet dat de andere opvoeders alleen een soort verlengstuk van de ouderlijke verantwoordelijkheid zouden zijn. Het fundament van de pedagogische verantwoordelijkheid berust niet alleen

bij de ouders. Het is ook maatschappelijk verankerd. Ten diepste gaat het terug op het appel dat uitgaat van het gelaat van de ander. Door het verschijnen van de ander word ik verantwoordelijk gemaakt. Dat overstijgt de biologische band. Ik ben verantwoordelijk, ook als het mijn eigen kind niet is. Ik ben daarbij niet alleen verantwoordelijk voor de zelfontplooiing van de ander, maar ook voor de verantwoordelijkheid van de ander voor de ander.

Paradoxaal genoeg vinden we daarvoor een model in de Bijbelse figuur van Jozef. Hij is volgens de traditie niet de biologische, maar de 'voedster-vader'. Degene die zorg opneemt voor het kind dat het zijne niet is. Het is wel mooi om te zien dat het door de Kerk vaak geïdealiseerde model van de Heilige Familie niet zo ideaal was. Het was bij wijze van spreken een nieuw samengesteld gezin. Niemand is gebaat bij een idealisering van het gezin. De ouders niet, het kind niet en ook de maatschappij niet. De band met de ouders moet zeker voldoende in acht genomen worden, maar mag niet alles-bepalend zijn. Het gaat om de zorg voor de waardigheid en de ontplooiing van het kind. In sommige gevallen zal de verantwoordelijkheid van de ouders erin bestaan dat zij beseffen en aanvaarden dat zij niet in staat zijn de verantwoordelijkheid voor hun kind op een goede manier op

Roger Burggraeve is salesiaan van Don Bosco en prof. em. aan de KU Leuven met jarenlange ervaring in het jongerenwerk. We vragen hem om zijn kijk te geven op de pedagogische relatie.

te nemen. Dat anderen daarom de zorg geheel of gedeeltelijk moeten overnemen.

Kun je iets meer vertellen over die familiegeest bij Don Bosco?

Familiegeest gaat niet over een reproductie van het gezin van oorsprong. Het gaat er om dat bepaalde verhoudingen binnen een gezin leerrijk en inspirerend zijn voor de pedagogische verhoudingen. Een gezin is op zich geen democratisch systeem, al heeft het zeker democratische aspecten. Asymmetrie is wezenlijk in de opvoeding. Er mag gediscussieerd worden, maar als puntje bij paaltje komt, moet je als opvoeder je rol opnemen en grenzen stellen. Belangrijk is de balans tussen emotie en wet. Don Bosco sprak van hartelijkheid en redelijkheid. Vandaag verliezen we ons vaak in uitersten: te veel emotie en te weinig wet of te veel wet en te weinig emotie. Don Bosco spreekt van *ragione*: structuur bieden en grenzen trekken. Dat is de wet. Maar hij spreekt ook van *ragionevolezza*. Dat wil zeggen dat je de wet op een redelijke manier moet hanteren. Hij kende de *'wispelturigheid'* van zijn jongeren. In hedendaagse termen: de fragiliteit en kwetsbaarheid van jonge mensen. Familiegeest brengt dat allemaal samen.

Belangrijk is de balans tussen emotie en wet.

Roger Burggraeve

Het is de leefkuil, het nest waar het wat chaotisch mag zijn en waar er tegelijk structuur en orde is.

Hoe kun je binnen onderwijs of jeugdhulp zorg opnemen voor het partnerschap met de ouders?

Belangrijk is dat er ruimte is voor dat partnerschap. Een partnerschap dat wederkerige verantwoordelijkheid bevordert en de ene partij de verantwoordelijkheid niet afschuift op de andere. Ik las recentelijk een boeiende publicatie over het verhogen van de veiligheid op een boorplatform. Werken op zo'n platform is ontzettend risicovol, zeg maar levensgevaarlijk. Wat uiteindelijk de veiligheid het meeste deed toenemen bleek niet het verscherpen van het toezicht of het verhogen van voorschriften en procedures te zijn. Wel het verhogen van de verbondenheid onder de mensen die er werken. Veiligheid ontstond als het ware aan de tafel waar je samen eet, praat en het leven deelt. Voor opvoeders en ouders geldt eigenlijk hetzelfde. Het gaat er niet om grote waarden voor te houden. Ouders moeten voelen dat ze er baat bij hebben betrokken te zijn. Maak als school of voorziening verbinding op de concrete gedeelde zorg om hun kind.

OUDERS IN SPE

Ouders en school: twee gescheiden werelden, of toch niet? Hoe familiaal gaat het er op school aan toe? En is de juf soms een beetje mama? We trokken naar het vijfde en zesde leerjaar van de basisschool in Sint-Pieters-Leeuw en troffen er acht goedlachse kinderen met het hart op de tong. Maak kennis met Maxence, Maarten, Lies, Luna, Zias, Lucas, Hanne en Merel.

Wordt er bij jullie thuis veel over school gepraat?

MAARTEN Niet echt. Thuis vragen ze wel eens naar huiswerk en mijn cijfers en zo. **LUNA** Mijn ouders vinden cijfers ook belangrijk, elke toets wordt thuis opnieuw bekeken. **MAXENCE** Bij mij kijken ze vooral naar 'gedrag'. In tegenstelling tot mijn cijfers is mijn gedrag niet altijd zo goed (gegniffel). Ze praten daar dan met mij over. Meestal geef ik dan ook alles gewoon toe, dan kom ik er goedkoop vanaf (hilariteit). **HANNE** Maar het omgekeerde is ook waar hoor: na het weekend of na een vakantie mogen we in de klas vertellen wat we thuis gedaan hebben. En niet alleen

de leuke dingen. Ook als er wat schort kunnen we dat vertellen.

Dus jullie zien de juf of meester soms ook een beetje als een mama of papa? Of is dat overdreven?

(veel animo) **LIES** De juf is natuurlijk niet echt een mama voor ons, maar we mogen haar wel alles vragen. Soms geeft ze wat extra uitleg over de middag. Ze is ook steeds heel lief en ze wil graag weten hoe we ons voelen bij haar en dat vind ik heel tof. **LUNA** Ja, onze juf staat ook altijd klaar voor ons. **HANNE** Ik vind haar soms wel echt een

mama. Ze staat ook altijd klaar om ruzies in de klas bij te leggen. **MAXENCE** Ik zie mijn meester niet echt als een ouder, maar ik zeg wel eens per vergissing papa als ik een vraag stel (gelach).

Vinden jullie thuis steun bij je schoolwerk? Wie krijgt bijvoorbeeld nog hulp bij het maken van zijn huiswerk?

MEREL Als ik het vraag, helpt mijn papa wel eens, maar dan roept mijn mama vanuit de keuken: 'Ze moet dat zelf doen.' **LUCAS** Mijn mama maakt voor moeilijke leerstof soms zelfs een toets zodat ik dat goed zou kunnen leren. Best fijn. **ZIAS** Ja, dat doen ze bij mij ook. **MAXENCE** Mij helpen ze alleen als ik het vraag, maar dat doe ik pas als ik het echt niet begrijp.

Mogen jullie dan zelf beslissen wanneer en hoeveel jullie werken voor school?

LUCAS Nee, ik moet altijd eerst mijn huiswerk maken en mag dan pas ontspanning kiezen. Zo erg is dat niet, ik vind huiswerk zelf ook belangrijk. Op dinsdag en donderdag heb ik dan ook nog eens training. **MEREL** Mijn ouders hebben dezelfde regel: eerst huiswerk en dan pas spelen of tv kijken. Maar eerlijk gezegd doen mijn broer en ik dat helemaal niet. Mijn broer gaat al naar het middelbaar en als die thuis komt, gaat die eerst op de computer filmpjes kijken. Soms is mijn mama daarom boos, soms niet. **MAARTEN** Ik kies er zelf voor om mijn huiswerk meteen te maken, zo kan ik me beter concentreren. **MEREL** Echt? Ik zou daar uit mezelf nooit aan beginnen hoor. Ik ben helemaal geen *huiswerkfan*. **ZIAS** Eerlijk gezegd moet mijn mama mij daar ook vaak aan herinneren. **HANNE** Bij ons thuis is het

eveneens een vaste regel en daar ben ik eigenlijk wel blij om: als ik eerst tv keek, zou ik alle leerstof meteen vergeten.

Dus jullie ouders volgen allemaal van nabij jullie schoolwerk op. Weten ze thuis ook wie jullie beste vrienden zijn, met wie je ruzie hebt, hoe je je voelt op school, wat je bezighoudt ...?

MAXENCE Niet zo heel veel, ik praat daar thuis niet veel over. Ze weten wel wie mijn vrienden zijn. **LUNA** Bij mij wel hoor, ik vertel thuis vaak over school. **MAARTEN** Ik niet, voor mij zijn thuis en school toch twee gescheiden werelden hoor. Als ik ruzie heb, zal ik thuis wel eens om raad vragen. Maar ik kies wel zelf of ik het vertel of niet.

Jullie ouders komen ook af en toe op school. Wat vinden jullie van de oudercontacten? Zijn jullie daar graag bij?

LIES Ja, en ik vind dat best leuk. Ik wil graag weten wat er gezegd wordt. Als het niet in orde is, weet ik dat liever ook. **MAXENCE** Bij mij komt alleen mijn papa, maar terug thuis komt mama wel alles te weten hoor. Ik ben er meestal niet bij, zo leuk zijn die oudercontacten ook niet. (gelach)

De slotvraag: als jullie later zelf mama of papa zullen zijn, wat ga je dan anders aanpakken? (Even stilte) Moeilijke vraag?

MAXENCE Misschien toch een klein beetje strenger zijn. Pas op, niet te veel natuurlijk (lacht). **MAARTEN** Ik kijk zelf graag tv of zit aan de computer. Zeker in het weekend zit ik soms de hele dag aan de pc. Maar ik zou mijn eigen kinderen toch liever meer buiten zien spelen.

EEN MOEILIJKE STIEL

Meestal vind je haar in verschillende talen. Ze heeft het over veiligheidsmaatregelen, bevat waarschuwingen en geeft een systematische uiteenzetting met tekeningen van specifieke onderdelen. Je kunt haar beter wat aandacht geven, geen stappen overslaan en haar misschien een tweede keer ter hand nemen. Laat dit nu juist het probleem zijn: bijna niemand doet het! In feite weet je het wel, maar je doet het niet en achteraf komt het besef dat je beter toch even de tijd genomen had om ze ter hand te nemen.

Ik heb het over de handleiding! De brochure die je even ter hand neemt, waar je met goede moed aan begint en die je tot je eigen schade en schande dan toch maar opzijlegt omdat je er tegenop ziet om ze helemaal door te nemen. Een handleiding zit bij alles. Er is één uitzondering: wanneer je een kind 'koopt', ontbreekt ze.

'Ouders zouden eerst eens een hond moeten opvoeden voor ze aan kinderen beginnen,' was één van de gevleugelde uitspraken van een oude salesiaan. Hij hakkelde en dat was vroeger blijkbaar een bezwaar om priester te worden. Dus was hij – wat minder kort door de bocht dan in deze beschrijving – begonnen met het kweken van honden. Hij beperkte zich niet tot het kweken van die viervoeters,

maar hij gaf ze ook de nodige opvoeding.

Elke liefhebber van honden weet het: ze kunnen je vertederen. Als ze klein zijn, doen ze je smelten met hun lieve blik ... maar als je geen grenzen stelt, duidelijk maakt wat kan en wat niet, dan krijg je ze slechts met veel moeite weer op het goede spoor.

Bij kinderen ontbreekt de handleiding.

Geen veiligheidsmaatregelen of waarschuwingen, geen systematische tekeningen die je op weg zetten om ze in de goede richting te krijgen. Ze groeien op in hetzelfde gezin en toch groeien ze soms totaal anders uit.

'Van wie heeft hij dat toch?' vragen vertwijfelde ouders zich af als zoon- of dochterlief zich nooit aan de afspraken weet te houden. Het haalt op dat ogenblik weinig uit om de wetten van Mendel op te diepen en op het spoor te komen van een verre opa met een verdwaald chromosoom, een opa die 'ook zo was'.

Ouders zijn van alle tijden en het ziet er naar uit dat ze nog een tijdje noodzakelijk zullen zijn. Ze gaan de boeiende tocht met hun kinderen, zonder handleiding. Gelukkig staan ze er meestal niet alleen voor. Geen handleiding, maar wellicht zijn er onderweg de nodige handvatten om nadien trots te zijn op juist diè kinderen.

Tekst en redactie: Roger Burggraeve, Bart Decancq,
Dries Geeraerts, Nele Goolaerts, Wouter Goolaerts,
Carlo Loots, Colette Schaumont, Mark Tips,
Paul Van Haute, Bert Vermaanen

Foto cover: Virginie Tijtgat

Cartoon: Jan Crabeels

Kunstwerk: Koen Lemmens

Mijmering bij het kunstwerk: Hilde Van Parys

Vormgeving: Evelien Gillis, Armée de Verre

Augustus 2016

Reacties zijn welkom:

Don Bosco Vorming & Animatie

Don Boscolaan 15

3050 Oud-Heverlee

vormingenanimatie@donbosco.be

OPVOEDEN IS SAMEN
DE JUISTE KEUZES
MAKEN

oorlog

thriller

romantisch

griezel

OPVOEDEN MET DON BOSCO
ALS GIDS EN TOCHTGENOOT

OUDERS

N.R.

03